

EMILIJ PETRIČEVIĆ GALINEC • VESNA DUNATOV

DOMOVINA NA DLANU

4

UDŽBENIK ZA 2. RAZINU
HRVATSKE NASTAVE U INOZEMSTVU

Nacionalni park Plitvička jezera ubraja se među najljepše prirodne znamenitosti Europe.

To je šumoviti planinski kraj kroz koji se, jedno ispod drugog, niže šesnaest prekrasnih jezera i jezeraca kristalne modrozeleno boje. Vodom ih pune mnoge rječice i potoci, a međusobno su spojena pjenušavim kaskadama i šumnim slapovima. Uz nastajanje jezera te proces prirodne izgradnje koji traje i danas, veže se zanimljiv znanstveni fenomen. Iz protočne vode taloži se kalcijev karbonat te posredovanjem posebnih vrsta algi i mahovina, na mjestima prirodnih prepreka nastala je, i danas nastaje, šupljikava vrsta kamena — sedra ili travertin. Taj talog oblaže bjelkastim slojem i okamenjuje drveće i kamenje na dnu jezera te daje vodi posebnu iskričavu ljepotu. Uz jezera ima nekoliko špilja, a šume mjestimično poprimaju prašumske oblike. U svakom kutku ovoga parka krije se dom mnogobrojnih vrsta ptica, leptira i divljači.

DOMOVINA NA DLANU 4 EMILIJ PETRIČEVIĆ GALINEC • VESNA DUNATOV

Sadržaj

NASLOV	KNJIŽEVNOST	JEZIK	KORELACIJA	STR.
1. PUTUJMO I UPOZNAJMO HRVATSKU	Branka Primorac: <i>Maturalac</i>	Vrste riječi	Hrvatska – turistička zemlja	8
2. U LAŽI SU KRATKE NOGE	Ivan Kušan: <i>Lažeš, Melita</i>	Povratna zamjenica	Zrinsko-frankopanska urota	12
3. SVOJ NA SVOME	Ratko Zvrko: <i>Dom</i>	Povratno-posvojna zamjenica	Prometna povezanost Republike Hrvatske	16
4. TEČE, TEČE	Grigor Vitez: <i>Kakve je boje potok</i>	Pokazne zamjenice	Hrvatske rijeke	20
5. ČIPKA I KAMEN	Razgovor s čipkaricom Uricom Orlić	Upitne zamjenice Odnosne zamjenice	Povezanost Hrvatske i Vatikana	24
6. UGASLA OGNJIŠTA	učenički rad: <i>Trbuhom za kruhom</i>	Nedređene zamjenice	Županije Republike Hrvatske	28
7. NA KRILIMA GLAZBE	Truda Reich: <i>Živahan i vedar dječak</i>	Zamjenice – ponavljanje	Najboljima – Porin Hrvatska tradicijska glazba	32
8. DUGINE BOJE	Dinko Šimunović: <i>Srna</i>	Prošla glagolska vremena: aorist, imperfekt i pluskvamperfekt	Habsburgovci u Hrvatskoj	36
9. NA PUTU ODRASTANJA	Sandra Deisinger: <i>Veliki, savršeni ljudi</i>	Imperativ	Hrvatski narodni preporod	40
10. LJUBAV IMA SVOJ JEZIK	Jure Kaštelan: <i>Volio bih da me voliš</i>	Kondicional	Svadbeni običaji u Hrvatskoj	44
11. LJEPOTA I SNAGA MORA	Slavko Kolar: <i>More</i>	Glagolski prilozi	Hrvatski otoci – biseri Jadrana	48
12. ŠUME SU PLUĆA ZEMLJE	Ivana Brlić Mažuranić: <i>Šuma Striborova</i>	Glagolski oblici – ponavljanje	Hrvatske šume	52
13. DANI RADOSTI I IGRE	Sanja Polak: <i>Na izletu u Sabljacima</i>	Glavni dijelovi rečenice: predikat i subjekt	Gorski kotar – zeleno srce Hrvatske Legenda o Đulinom ponoru	56
14. ČUDESNI STANOVNICI MORA	Tin Kolumbić: <i>Morska medvjedica</i>	Dopune imenici u rečenici: atribut i apozicija	Napoleonova vlast u Hrvatskoj	60
15. PRIČE IZ NARODA	hrvatska narodna priča: <i>Ujam</i>	Dopune glagolu u rečenici: objekt i priložne oznake	Biljni pokrov Republike Hrvatske	64
16. ČAROBNA IGRA KAPLJICA	Nada Iveljić: <i>Kapljica s Plitvica</i>	Jednostavna rečenica	Nacionalni parkovi	68

NASLOV	KNJIŽEVNOST	JEZIK	KORELACIJA	STR.
17. MIRIS AVANTURE	Pavao Pavličić: <i>Trojica u Trnju</i>	Nezavisnosložene rečenice	Hrvatska kuna	72
18. KNJIGA JE NAJBOLJI PRIJATELJ	Božidar Prosenjak: <i>Knjige</i>	Zavisnosložene rečenice	Hrvatski banovi	76
19. MOJA BOJA	Damir Miloš: <i>Dječak ne raspoznaje boje</i>	Razgovorni jezik	Hrvatska između dva svjetska rata	80
20. NA IZVORU	Pajo Kanižaj: <i>Gramatička česma</i>	Glasovi č i ć	Jezera u Hrvatskoj – izvori pitke vode i mjesta za rekreaciju	84
21. VRIJEME JE ZA ZABAVU	učenički rad: <i>Pidžama party</i>	Glasovi dž i đ	Hrvatska u Drugom svjetskom ratu	88
22. SMIJEH JE NAJBOLJI LIJEK	hrvatska usmena priča: <i>Što je zapovijed, zapovijed je</i>	Glasovi ije/je/eli	Hrvatska u socijalističkoj Jugoslaviji	92
23. POVRATAK U RODNO GNIJEZDO	prema priči Andreje Petrlik Huseinović: <i>Bijela roda</i>	Veliko početno slovo	Parkovi prirode	96
24. IDEMO NA IZLET	učenički rad: <i>Na izletu u Zagrebu</i>	Pisanje kratica	Putujemo i otkrivamo hrvatsko	100
25. KOD KUĆE JE NAJLJEPŠE	Mario Šarić: <i>Stižu mama i tata</i>	Istoznačnice ili sinonimi	Arhitektura Hrvatske	104
26. PRIČE IZ VUKOVARA	Ivana Bodrožić: <i>Soba 325</i>	Suprotnice ili antonimi	Vukovar – grad heroj	108
27. BOGATSTVO HRVATSKE RIJEČI	učenički rad: <i>Moje najlipše ruvo</i> Dragutin Domjanić: <i>Kaj</i> Drago Gervais: <i>Moja zemja</i>	Hrvatska narječja	Rasprostranjenost narječja hrvatskoga jezika	112
28. KAKO ŽIVIMO	Krešimir Zimonić: <i>Jedan dan</i>	Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika	Kako su živjeli naši stari	116
29. U KOLIJEVCI	učenički rad: <i>Bakini savjeti</i>	Frazemi	Običaji uz rođenje djeteta	120
30. PREKO POLJA I BREŽULJAKA	Dragutin Domjanić: <i>Hrvatsko zagorje</i>	Opis otvorenog prostora	Na pitomim brežuljcima Hrvatskoga zagorja	124
31. DNEVNIK ČUVA SVE TAJNE	Stjepan Tomaš: <i>Mali ratni dnevnik</i>		Domovinski rat	128
32. VRIJEME ŠKOLOVANJA	Iz Matoševe autobiografije	Etnici	Abeceda hrvatskih fakulteta	132
33. NAPIŠI MI PISMO	Pismo Lastanu	Pismo	Važni trenutci u životu mladih u prošlosti	136

Sadržaj

NASLOV	KNJIŽEVNOST	JEZIK	KORELACIJA	STR.
34. USPJESI HRVATSKIH SPORTAŠA	Učenici Hrvatske nastave u Švicarskoj u Wengenu Dan u Wengenu za pamćenje	Vijest i izvješće	Sport i rekreacija u Hrvatskoj	140
35. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOG FILMA	Stjepko težak: <i>Svijet u kojem je sve moguće</i>			144
36. SPOMENIČKA BAŠTINA REPUBLIKE HRVATSKE				148
37. HRVATSKI VELIKANI	Darko Macan, Robert Solanović: <i>Put na Teslu</i>			152
38. UPOZNAJMO HRVATSKU IZVAN HRVATSKE	Zlatko Krilić: <i>Ime i prezime?!</i>	Hrvatska prezimena	Hrvati izvan domovine	156
39. KOJE SUVENIRE PONIJETI IZ HRVATSKE	Ivanka Biluš, Božica Brkan, Lidija Čorić i Ciril Rodeo: <i>Mirisi i okusi Hrvatske</i>		Tragovima hrvatske baštine i kulturne raznolikosti	160
40. NAUČILI SMO	Vjekoslav Majer: <i>Dnevnik malog Perice</i>		Hrvatska filmska umjetnost	164

KOD KUĆE JE NAJLJEPŠE

Slžeš li se s tvrdnjom *Kod kuće je najljepše*? Objasni.

Stižu mama i tata

(ulomci iz romana *Trešnjevačke trešnje*)

Krajem studenoga listonoša je donio još jedno pismo iz Njemačke. Tata i mama su javili da će doći na sam Božić i ostati do sredine siječnja. Uvijek sam se radovao njihovu dolasku. Obično bi mi donijeli kakav poklon. Tata bi me odveo na poneku utakmicu, a mama mi je svaki dan pekla kolače.

– Bako, kad će tata i mama doći zauvijek? – upitao sam jednog jutra, srčući vrelu bijelu kavu.

Napolju je vjetar razbacivao pahulje prvog snijega.

Baka je odvojila pogled s pletiva i odgovorila pitanjem: – Zašto to pitaš?

– Htio bih da dođu.

– Doći će kad zarade dovoljno novaca za dovršenje kuće. (...)

Toga sam jutra odlučio biti strpljiv. Neću se buniti, nego čekati da tata i mama zarade za kuću. Ni sanjao nisam koliko će se to moje čekanje odužiti.

Te se godine badnje večer odjenulo čistim, bijelim ruhom. Mirne uličice, krovovi kuća, ogoljela stabla i drvene ograde ljeskale su se nedernutom bjelinom. (...)

Iste su noći došli tata i mama. Ja ih nisam dočekaob budan.

Mario Šarić

Manje poznate riječi:

listonoša – poštar

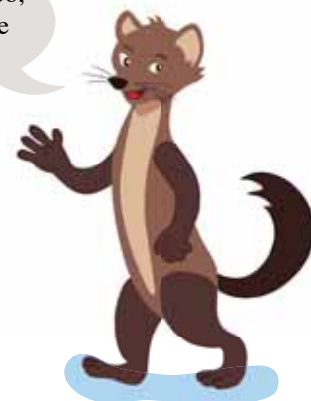
vrelu – vruću

srčući – lagano pijuckajući

poklon – dar

ruho – odjeća

Svugdje je lijepo,
ali kod kuće je
najljepše!

RAZUMIJEVANJE TEKSTA

• Odgovori usmeno na pitanja.

S kim živi dječak?

Gdje se nalaze njegovi roditelji?

Što dječaka posebno raduje u vrijeme dolaska njegovih roditelja?

JEZIK JE BOGATSTVO

Istoznačnice ili sinonimi

Promotri sljedeće istoznačnice.

listonoša – čovjek koji nosi poštu } IMENICE
poštar – čovjek koji nosi poštu }

Riječi *listonoša* i *poštar* iste su vrste riječi (imenice), isto znače, a različito se pišu.

Istoznačnice (sinonimi) su riječi različitog glasovnog sastava, a istog značenja. Pripadaju istoj vrsti riječi. *krevet* – imenica
postelja – imenica

KREKET →

POSTELJA →

ZADATCI

1. Crtama poveži istoznačnice.

dom	radost
dar	otac
tuga	cura
djevojka	kuća
tata	zima
veselje	poklon
hladnoća	žalost

2. Napiši hrvatske izraze za sljedeće riječi:

apoteka	_____
kompjutor	_____
septembar	_____
geografija	_____
šofer	_____
historija	_____
familija	_____

3. Sljedeće rečenice prepisi tako da deblje otisnute riječi zamijeniš riječima koje pripadaju hrvatskom standardnom jeziku.

U subotu sam s **frendovima** otišla u grad.

Jučer sam cijeli dan **štrebao** povijest.

Ljetne dane provodim na bazenu sa svojom **škvadrom**.

Ante je **šmugnuo** iz razreda, a da ga nitko nije vidio.

---

4. Prevedi sljedeće rečenice na jezik zemlje u kojoj živiš.

Sveti Nikola dolazi već na početku prosinca.

Za Badnjak je cijela obitelj kod kuće.

Za Božić je u našoj kući veselo.

Radujem se proslavi Nove godine.

Škola počinje poslije Sveta tri kralja.

UPOZNAJMO HRVATSKU

Arhitektura Hrvatske

Arhitektura Hrvatske je raznolika. Na izgled kuća, zgrada, trgova i gradova utjecali su i povijesni događaji te različite civilizacije s istoka, zapada i juga Europe. Gradovi i kuće u primorju nalikuju onima u Italiji i ostalim državama Sredozemlja. Ulice su uske kako bi davale sjenu u vrućim ljetnim danima. Kuće su građene od kamena, materijala kojeg ima najviše u tom podneblju. Gradovi koji su nastali još u rimsko doba imaju pravilnu mrežu ulica koje se križaju pod pravim kutom (Split, Zadar, Trogir...).

Trogir

Brestova Draga,
Gorski kotar

U gorskim predjelima arhitektura je prilagođena oštrijoj klimi s dugim i snježnim zimama. Zato su krovovi kuća strmi. Tradicionalne kuće građene su od drveta kojeg u gorskim predjelima ima u izobilju.

U Posavini postoje stare tradicionalne posavske kuće koje su zaštićene. Građene su od hrastovine. U odnosu na rijeku bile su postavljene okomito s pročeljem okrenutim prema rijeci. Građene su na temeljnim stupićima pa su bile zaštićene od poplava. Kat je uvijek bio siguran od poplave.

posavska kuća

Varaždin

Gradovi i arhitektura nizinske Hrvatske slični su srednjoeuropskoj, a osnovno obilježje su im prostranost i široke ulice. Kuće se grade uglavnom od opeke. Neki se gradovi ističu svojom arhitekturom, kao npr. Varaždin s baroknim kućama i palačama u središtu grada.

Kleti su tradicionalne kućice građene od drveta ili gline i pokrivene slamnatim krovom. Smještene su usred vinograda u brežuljkastim predjelima Hrvatske.

Novi Perkovci,
Osječko-baranjska županija

Sela u Slavoniji smještena su uz glavnu prometnicu s kućama s jedne i druge strane. Takva naselja zovemo *ušorena* ili *nizna* naselja.

podravska klet, Starigrad
pokraj Koprivnice

Istarski kažun poljsko je sklonište napravljeno od kamena u suhozidu. Kamenje za gradnju sakupljalo se po polju s kojeg ga je trebalo ukloniti. Koristio se kao zaklon, mjesto gdje se ostavljao alat te za nadgledavanje polja i vinograda neposredno prije žetve i berbe, u vrijeme kada je urod bio metom kradljivaca.

istarski kažun

Zadatak za samostalan rad

Zamoli roditelje da ti ispričaju kako su i zašto otišli živjeti izvan svojeg rodnog kraja. Napiši sastavak na tu temu.